

21 893

Vaststelling van regels met betrekking tot de verevening van pensioenrechten bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed (Wet verevening pensioenrechten bij scheiding) en daarmee verband houdende wijzigingen in andere wetten

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 11 april 1994

Naar aanleiding van het nader voorlopig verslag van de vaste Commissie voor Justitie merken wij het volgende op.

De leden van de fracties van het CDA en D66 informeerden naar de ontlasting van de rechterlijke macht en de daaruit voortvloeiende bezuiniging ten gevolge van het onderhavige wetsvoorstel en wetsvoorstel 22 170 houdende Wijziging van enige bepalingen van het voorstel van wet houdende wijziging van bepalingen in het Burgerlijk Wetboek in verband met de regeling van de limitering van alimentatie na scheiding.

Zoals wij reeds eerder memoreerden (men zie onder andere nader rapport onder punt 2, memorie van toelichting p. 6, memorie van antwoord Tweede Kamer p. 2), beogen wij met de voorgestelde regeling de in het pensioenarrest neergelegde doelstelling te verwezenlijken en de uitvoerbaarheid van het arrest te bevorderen. Het pensioenarrest verhiel pensioenverrekening tot regel. Pensioenverrekening werd een extra probleem dat in het kader van de scheidingsprocedure diende te worden geregeld en niet zelden leidde tot extra procedures. Het wetsvoorstel daarentegen is zodanig opgezet dat in geval van scheiding van rechtswege recht op pensioenverevening ontstaat. Bij tijdige mededeling aan het uitvoeringsorgaan ontstaat dan recht op uitbetaling jegens dit orgaan.

In de regel zal in geval van scheiding de pensioenverevening dus niet apart behoeven te worden geregeld. Dit betekent dat dit probleem en de mogelijke daaruit voortvloeiende procedures wegvallen. Dit brengt een ontlasting van de rechterlijke macht en dus een bezuiniging met zich.

De effecten van wetsvoorstel 22 170 op de werklust van de rechterlijke macht worden in de nadere memorie van antwoord bij dat wetsvoorstel nader toegelicht. Wij geven er uit een oogpunt van overzichtelijkheid de voorkeur aan het antwoord op de desbetreffende vraag in het kader van dat wetsvoorstel te geven.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of zij het goed begrepen hadden dat, indien het voorstel door deze Kamer zou worden aanvaard, de wet per 1 januari 1995 in werking zou treden.

Hoewel invoering per 1 januari van enig jaar praktische voordelen heeft ten opzichte van een andere datum is de datum 1 januari 1995 voor veel

pensioenuitvoerders niet haalbaar. Het uitgangspunt is daarom nog steeds, dat de inwerkingtreding zal liggen een jaar na datum van aanvaarding van het wetsvoorstel door uw Kamer.

Wat betreft de inwerkingtreding van de wetten inzake de limitering van alimentatie waarnaar de leden van de PvdA-fractie ook vroegen, wijzen wij erop dat blijkens de artikelen III en II van respectievelijk wetsvoorstel 19 295 en wetsvoorstel 22 170 de inwerkingtreding plaatsvindt met ingang van de eerste kalendermaand na de datum van bekendmaking in het Staatsblad. Uitgaande van de inwerkingtreding van de Wet verevening pensioenrechten een jaar na de datum van aanvaarding van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer, zouden mitsdien de limiteringswetten inderdaad eerder in werking treden. Dit zien wij niet als een probleem.

De leden van de PvdA-fractie vroegen hoe naar onze mening in de rechtspraak na het arrest Boon/Van Loon met de verrekening van pensioenrechten rekening is gehouden. In aanvulling op het door ons in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer (p. 4) gestelde merken wij nog op dat het probleem hierbij is dat deze gegevens niet of nauwelijks in bij de gerechten aangelegde procesdossiers te vinden zijn, daar een echtscheidingsconvenant, indien dit wordt opgesteld, doorgaans niet aan de rechter wordt overgelegd. Mede om deze reden hebben wij destijds, en met name ook in de periode onmiddellijk voorafgaand aan de indiening van het onderhavige wetsvoorstel, bij de Nederlandse Orde van Advocaten geïnformeerd naar de ervaringen met het pensioenarrest. Advocaten zijn bij uitstek degenen die over de hier bedoelde informatie beschikken, daar bij iedere scheiding ten minste een advocaat betrokken is geweest.

Uit de ons indertijd door de balie, in informeel overleg, verstrekte informatie hebben wij het algemene beeld verkregen dat de toepassing van het arrest Boon/Van Loon te wensen overliet. In convenanten, zo deze werden opgesteld, werd nogal eens volstaan met een algemene clause. De wijze waarop werd vaak niet uitgewerkt. Wij nemen aan dat dit beeld sedertdien niet ingrijpend is gewijzigd. Een en ander ligt zowel aan onbekendheid van partijen met deze materie, alsook aan de ingewikkeldheid ervan. Dit was ook een van de redenen dat de Orde op wettelijke regeling aandrong. Wij hebben aan het oordeel van de Orde in deze materie steeds veel gewicht toegekend.

De leden van de fractie van de PvdA en van de SGP-fractie, met de leden van de fracties van de RPF en het GPV, gingen nader in op de categorie gescheidenen tussen het pensioenarrest en de datum van inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel. De laatstgenoemde leden verwezen in dit verband naar het Editorial van prof. A. L. M. Soons in het tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht 1993 nr. 9.

In deze categorie zijn de volgende subcategorieën te onderscheiden:

- a. degenen die voor het pensioenarrest zijn gescheiden maar wier huwelijksgemeenschap daarna is verdeeld;
- b. degenen die na het pensioenarrest zijn gescheiden maar wier huwelijksgemeenschap al voordien is verdeeld;
- c. degenen die na het pensioenarrest zijn gescheiden maar voor de inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel.

Bij deze subcategorieën kan dan weer een nader onderscheid worden gemaakt tussen degenen die in algehele gemeenschap van goederen waren gehuwd en degenen die algehele gemeenschap van goederen hadden uitgesloten of beperkt.

Het wetsvoorstel ziet in beginsel alleen op scheidingen die na de inwerkingtreding ervan plaatsvinden. De periode voordien wordt beheerst door de jurisprudentie, met name het pensioenarrest en het al eerder genoemde arrest van 5 oktober 1990, NJ 1991, 576. Subcategorie a wordt beheerst door het pensioenarrest. Soons merkt op dat deze subcategorie ook wordt beheerst door artikel 12, tweede lid, van het wetsvoorstel.

Dit effect hebben wij niet beoogd. Het is de bedoeling van de wetgever

dat indien zowel de echtscheiding of scheiding van tafel en bed alsook de boedelscheiding vóór het pensioenarrest hebben plaatsgevonden, artikel 12, tweede lid, van toepassing kan zijn. Ingevolge het in het pensioenarrest vervatte overgangsrecht zal «in de regel» geen pensioenverrekening meer kunnen plaatsvinden in die gevallen waarin de huwelijksgemeenschap voor het pensioenarrest was verdeeld (subcategorie b). In het arrest van 5 oktober 1990 is beslist dat een huwelijksgoederenregime van uitsluiting van elke gemeenschap van goederen zich in beginsel tegen pensioenverrekening verzet. De conclusie van de leden van de SGP-fractie is dan ook juist dat voor degenen die in koude uitsluiting getrouwd waren en in de periode na het pensioenarrest en voor inwerkingtreding van de wet zijn gescheiden (subcategorie c) in beginsel geen recht op verrekening bestaat, waarbij wij echter aantekenen dat hierover eerst sedert 5 oktober 1990 duidelijkheid bestaat. Voor diegenen uit subcategorie c voor wie wél een recht op pensioenverrekening bestond maar die, zoals de leden van de PvdA-fractie dat noemen, in onwetendheid dit recht met zoveel woorden hebben prijsgegeven, bestaat evenmin recht op pensioenverrekening, met dien verstande dat in die gevallen onder omstandigheden mogelijk een beroep zal kunnen worden gedaan op wilsgebreken of dwaling of de redelijkheid en billijkheid.

De leden van de SGP-fractie vroegen in dit verband of voor diegenen die in koude uitsluiting waren gehuwd en na het pensioenarrest maar voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel zijn gescheiden geen overgangsrechtelijke regel kon komen naar analogie van artikel 12.

Wij zijn van mening dat voor de door deze leden bedoelde groep de belangenafweging niet tot een dergelijke regel noopt. Hierbij moet worden bedacht dat deze groep met de consequenties van het pensioenarrest rekening kon houden.

De leden van de PvdA-fractie zouden graag een nadere argumentatie vernemen over de vraag waarom de periode van scheiding van tafel en bed niet wordt «meegeteld» bij de verrekening van pensioenrechten, daar deze periode vaak een overgangssituatie is en ook als zodanig gecreëerd, hetgeen al tot uitgang komt door het feit dat in die periode niet opnieuw getrouwd kan worden.

In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel is als het uitgangspunt voor het treffen van deze regeling aangegeven dat de opbouw van aanvullend pensioen tijdens het huwelijk een gezamenlijke inspanning is van beide echtgenoten. Zoals al gesteld in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (stuk nr. 5, p. 9) kan vanaf de datum van scheiding van tafel en bed van een gezamenlijke inspanning uit de aard der zaak geen sprake meer zijn. Om die reden wordt pensioenopbouw tijdens de periode van scheiding van tafel en bed niet in de verevening betrokken.

De leden van de fractie van de PvdA stellen er prijs op, om voor de behandeling van de wet in de Eerste Kamer enig zicht te hebben op de kosten die de pensioenuitvoerders ten aanzien van de verevening in rekening zullen kunnen brengen.

In hun brief van 11 mei 1993 aan de Tweede Kamer hebben de pensioenuitvoerders een raming gegeven van kosten die aan de invoering van het onderhavige wetsvoorstel verbonden zullen zijn. Of en in hoeverre de uitvoeringskosten in individuele gevallen aan partijen zullen kunnen worden doorberekend is nu nog niet aan te geven. Dit zal de praktijk moeten uitwijzen.

Op de vraag van de leden van de fractie van de PvdA wanneer het advies van de Verzekeringskamer wordt verwacht over de nadere rekenregels op grond van artikel 7, lid 4, en artikel 10 en het op te stellen formulier, kunnen wij meedelen dat dit advies inmiddels is uitgebracht.

De leden van de PvdA-fractie vroegen hoe de regeling van artikel 12, tweede lid, zich vanuit de positie van de pensioenuitvoerders bezien,

verhoudt tot de algemene bepaling van artikel 6:34 en 6:37 BW.

Titel 6.1 BW bevat regels die op alle verbintenissen, ongeacht uit welke bron zij zijn ontstaan, van toepassing (kunnen) zijn. De pensioen-uitvoerders zullen zich dus in voorkomende gevallen op de artikelen 6:34 en 6:37, opgenomen in afdeling 6 van titel 1 betreffende de nakoming van verbintenissen, kunnen beroepen.

De leden van de fracties van D66 en de VVD gingen nader in op het bij amendement gewijzigde overgangsrecht vervat in de artikelen 11 en 12 van Artikel I, waaraan wij in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer (p. 1-4) reeds een beschouwing wijdden.

De leden van de fractie van D66 wezen er terecht op dat de overgangsrechtelijke regel van het tweede lid van artikel 12 een historische dimensie heeft in die zin dat zij een oude categorie ex-echtgenoten raakt. Ex-echtgenoten die de ontwikkeling van rechtspraak en wetgeving niet konden voorzien. Ex-echtgenoten wier rechtszekerheid zo min mogelijk moet worden aangetast. Dit betekent echter niet dat de zich ontwikkelende rechtspraak en wetgeving per definitie voor deze categorie nimmer gevolgen mogen hebben. Het betekent wel dat daarbij een grote terughoudendheid dient te worden betracht en dat een grondige belangenafweging moet plaatsvinden voordat men ertoe overgaat dergelijke gevolgen in het leven te roepen. Die belangenafweging heeft plaatsgevonden en heeft in casu geleid tot het voorliggende overgangsrecht; wij verwijzen naar het hierover op p. 2-3 van genoemde memorie van antwoord gestelde. Een overweging hierbij is onder meer geweest dat het schrijnender is de categorie vóór het pensioenarrest gescheiden vrouwen *voor de toekomst* iedere voorziening te onthouden, dan de verwachtingen van hun gewezen echtgenoten in de beperkte mate als voorgesteld aan te tasten. Wij herhalen dat de nieuwe wet pensioenvoorzieningen voor de periode vóór de inwerkingtreding ongemoeid laat. Wij merken in dit verband voorts op dat ruim 1200 vóór 27 november 1981 gescheiden vrouwen zich tot ons hebben gewend met de oproep om hen niet in de kou te laten staan.

De leden van de VVD-fractie meenden dat op hun vraag over de verenigbaarheid van artikel 12, tweede lid, met onze beschouwingen op p. 31 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer, alsmede op hun opmerking over artikel 69 onder d van de Overgangswet Nieuw BW c.q. het rechtszekerheidsbeginsel zoals onder meer neergelegd in het Statuut voor het Koninkrijk, niet is gereageerd.

Gezien ons streven onze schriftelijke reacties zo beknopt en overzichtelijk mogelijk te houden, hebben wij de commentaren van de verschillende fracties, waaronder die van de VVD-fractie, op artikel 12, tweede lid, tezamen genomen, samengevat en gezamenlijk beantwoord. Wij verwijzen naar de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer, p. 1-4. De opmerkingen van de leden van de VVD-fractie vormden mede aanleiding tot de aldaar gegeven meer algemene beschouwing over de overgangsrechtelijke aspecten van het wetsvoorstel. Het thans voorliggende overgangsrecht is het resultaat van een proces van belangenafweging, waarvan de door deze leden bedoelde passage in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer een onderdeel vormt, zoals wij ook op p. 2, voorlaatste alinea, van de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer opmerkten. Daarbij tekenen wij aan dat deze passage uiteraard was toegesneden op het door ons voorgestelde, destijds in het wetsvoorstel figurerende overgangsrecht en niet op het overgangsrecht zoals het later bij amendement is gewijzigd.

Titel 3 van de, te dezen niet van toepassing zijnde, Overgangswet nieuw BW, bevat in de artikelen 68 tot en met 75 algemene overgangsbepalingen in verband met de Boeken 3-8. In artikel 68a is de hoofdregel van het voor die Boeken geldende overgangsrecht, onmiddellijke werking, neergelegd. Artikel 69 bevat daarop belangrijke uitzonderingen in de vorm van concretisering van het zogenoemde beginsel van de eerbiediging van

verkregen rechten, een beginsel dat kan worden beschouwd tegen de achtergrond van het algemene beginsel der rechtszekerheid als neergelegd in artikel 43, eerste lid, van het Statuut voor het Koninkrijk.

Artikel 69, onderdeel d, Overgangswet verhindert dat door het enkele toepasselijk worden van het nieuwe materiële recht vervat in de Boeken 3–8, vorderingsrechten ontstaan. De uitzondering geldt slechts die vorderingen welke zouden voortvloeien uit feiten, gebeurtenissen, die reeds waren geschied voordat de nieuwe wet van toepassing is geworden.

Artikel 12, derde lid, van het voorliggende wetsvoorstel vereist voor het ontstaan van een recht op verevening echter een mededeling als bedoeld in artikel 2, tweede lid, binnen twee jaar *na* de inwerkingtreding van de nieuwe wet. Eerst dan ontstaat dus een vorderingsrecht. Dit betekent dat het recht op verevening niet enkel door het toepasselijk worden van de nieuwe materieelrechtelijke regels ontstaat, maar eerst nadien en wel, op grond van een overgangsbepaling, door bedoelde mededeling. Artikel 69, onderdeel d, ziet dus niet op een geval als het onderhavige. Bovendien voorziet artikel 75 Overgangswet nieuw BW zelfs bij toepasselijkheid van artikel 69 in de mogelijkheid tot afwijking ervan, onder meer indien toepassing onder de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn. Er blijft derhalve, ook in geval artikel 69 wel van toepassing is, ruimte voor belangenafweging. Zoals wij eerder betoogden (men zie met name de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer p. 2) heeft de belangenafweging – zowel door ons als door de Tweede Kamer – die in het kader van dit wetsvoorstel heeft plaatsgevonden tot het thans voorgestelde overgangsrecht geleid.

De leden van de fractie van D66 merkten op dat het ontbreken van pensioenverevening nogal eens middels alimentatie werd opgevangen en vroegen of dit een omstandigheid is als bedoeld in het tweede lid van artikel 12. Het antwoord hierop luidt bevestigend. De tekst van dit tweede lid stelt wel als voorwaarde dat aangetoond kan worden dat de omstandigheid dat de desbetreffende echtgenoot geen of onvoldoende pensioen had opgebouwd, een rol heeft gespeeld bij die alimentatie. Met andere woorden, het enkele feit dat alimentatie verschuldigd was en werd betaald is niet voldoende; bepalend is of er een aantoonbaar verband bestaat tussen de hoogte en duur van de alimentatie en het feit dat er geen pensioenvoorziening was.

De leden van de fractie van D66 vroegen of de vermindering van kleine pensioenen ingevolge artikel 12, tweede lid, met een kwart, gevolgen zal hebben voor de bestaanszekerheid en of die vermindering gevolgen zal hebben voor sociale uitkeringen.

Vermindering van het aanvullend pensioen heeft uiteraard gevolgen voor de persoonlijke inkomenspositie van de pensioengerechtigde en het daarop afgestemde uitgavenpatroon. De bestaanszekerheid is gerelateerd aan het sociaal minimum en dat wordt door deze maatregel niet aangetast, omdat het gaat om boven-minimaal inkomen. Inkomensafhankelijke regelingen in de sociale zekerheid hebben de functie van een minimuminkomensgarantie. Uitkeringen op grond van inkomensafhankelijke regelingen zoals de Toeslagenwet, IOAW en IOAZ eindigen bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Voor een eventuele AOW-toeslag speelt het eigen (pensioen-)inkomen van de AOW-gerechtigde geen rol, zodat hier geen gevolgen zullen optreden.

De leden van de fracties van D66 en de SGP gingen in op de toepasselijkheidscriteria vervat in het tweede lid van artikel 12 van artikel 1.

Een van de voorwaarden voor de toepasselijkheid van artikel 12, tweede lid, is dat het huwelijk ten minste 18 jaren heeft geduurd. Kan de rechter de formele huwelijksduur toetsen aan de feitelijke, zulks op grond van de gezamenlijkheid der inspanning, zo vroegen de leden van de D66-fractie. De leden van de fractie van de SGP gingen in op de rechtvaardigheid van

de criteria. Zij meenden dat het criterium van het verzorgen van één of meer kinderen voldoende zou zijn om de doelgroep af te bakenen.

De leden van de fractie van D66 wezen er terecht op dat voor de rechtsgrondslag van pensioenverevening de «gezamenlijke inspanning» van de echtgenoten cruciaal is. De periode waarover wordt verevend is dan ook beperkt tot de periode gelegen tussen de huwelijksluiting en het tijdstip van scheiding. Artikel 12 paalt de werking in de tijd af van deze pensioenverevening. Oude situaties worden geëerbiedigd behoudens in een beperkt aantal gevallen ten aanzien waarvan het wetsvoorstel onmiddellijk werkt. Deze onmiddellijke werking is beperkt tot een strak afgebakende doelgroep. De reeds hierboven gememoreerde belangenafweging heeft tot deze strakke afbakening geleid. Voor een nadere motivering daarvan verwijzen wij naar de brief van de Staatssecretaris van Justitie aan de Tweede Kamer van 21 juni 1993 (stuk nr. 29) en de toelichting op amendement nr. 30. Het criterium huwelijksduur dient, met de overige in artikel 12 genoemde criteria, te worden meegewogen. Middels deze criteria wordt het toepassingsgebied van artikel 12, tweede lid, binnen de perken gehouden. Voorts wordt het artikel zo praktisch hanteerbaar gemaakt. Het criterium «dat er tijdens het huwelijk minderjarige kinderen waren» alléén is hiertoe niet genoeg. Het is van belang dat het uitvoeringsorgaan, dat met een verzoek tot uitbetaling van een kwart van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen wordt geconfronteerd, op eenvoudige wijze kan beoordelen wanneer zo'n verzoek dient te worden gehonoreerd. Het uitvoeringsorgaan dient immers na te gaan of aan de in artikel 12 genoemde criteria is voldaan. Deze criteria zijn hierop afgestemd. Het uitvoeringsorgaan zal dan ook bij toetsing van het criterium «mits het huwelijk ten minste 18 jaren heeft geduurd» slechts de formele huwelijksduur toetsen. Indien aan alle criteria is voldaan, zal het uitvoeringsorgaan tot uitbetaling overgaan.

Volledigheidshalve herhalen wij onze opmerking, dat in uitzonderlijke gevallen de rechter zal kunnen toetsen in hoeverre verevening in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Wij verwijzen naar hetgeen wij hierover in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer (p. 5) opmerkten.

De leden van de fractie van D66 stelden in het kader van artikel 11 de inhoud en strekking van het pensioenarrest aan de orde.

In verband met artikel 11 is niet alleen het pensioenarrest van 27 november 1981, NJ 1982, 503, maar ook het arrest van de Hoge Raad van 5 oktober 1990, NJ 1991, 576, van belang. Ingevolge eerstgenoemd arrest moeten de door beide echtgenoten opgebouwde pensioenrechten bij de verdeling van de gemeenschap worden verrekend. In het pensioenarrest kwam de vraag aan de orde of de waarde van de pensioenaanspraken tot de gemeenschap van goederen behoorde. De vraag of het pensioen in geval van beperkte gemeenschap of uitsluiting van iedere gemeenschap moest worden verrekend werd in dit arrest niet beantwoord. Hierover bestond geen duidelijkheid. Eerst bij arrest van 5 oktober 1990 werd beslist dat in beginsel in geval van koude uitsluiting geen recht op pensioenverrekening bestaat. Gezien de op dit punt sedert 1981 bestaande rechtsonzekerheid bestond er alle aanleiding om de pensioenverrekening bij huwelijksvoorwaarden uitdrukkelijk te regelen. Ingevolge het onderhavige wetsvoorstel dient ook voor de toekomst afwijking van het wettelijk regime uitdrukkelijk te geschieden.

De leden van de fractie van D66 poogden de rechtvaardigheid van artikel 12 in concreto te toetsen aan de hand van drie casus. Indien in deze casus aan de voorwaarden van artikel 12, tweede en derde lid, is voldaan, en ook aan de overige in Artikel I van het wetsvoorstel gestelde voorwaarden, zal er in beginsel recht op een beperkte vorm van pensioenverevening zijn. In uitzonderlijke situaties kan, zoals wij hierboven reeds betoogden, pensioenverevening naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid door de rechter onaanvaardbaar worden geoordeeld.

In antwoord op een vraag van de leden van de fractie van D66 delen wij mede dat wij niet kunnen aangeven hoeveel procedures zijn te verwachten naar aanleiding van deze nieuwe wet. Zoals gezegd verwachten wij juist een vereenvoudiging van de scheidingsproblematiek en in dat kader een vermindering van het aantal procedures over de pensioenverrekening. Het is echter niet ondenkbaar dat in de categorie «oude gevallen», te weten de vereveningsplichtigen die vóór 1981 zijn gescheiden, een eenmalige vermeerdering van het aantal procedures plaatsvindt. Ook dit aantal valt niet te begroten. Zoals wij in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer, waarnaar wij verwijzen (p. 3), opmerkten valt niet bij benadering aan te geven hoeveel vereveningsgerechtigden uit de categorie van vóór 1981 zich tijdig om betaling tot het uitvoeringsorgaan zullen wenden en in hoeveel van die gevallen er geen recht op verevening zal bestaan omdat in het verleden reeds rekening is gehouden met het verloren gaan van pensioenrechten.

De onderhavige regeling betreft, zoals wij de leden van de D66-fractie antwoordden (memorie van antwoord aan de Eerste Kamer, p. 6), niet alle pensioenregelingen, maar slechts die pensioenregelingen die vallen onder de limitatieve opsomming in artikel 1, leden 4 tot en met 7. Zoals gezegd kunnen ingevolge het achtste lid van artikel 1 bij algemene maatregel van bestuur aan de opgesomde regelingen uitkeringsregelingen worden toegevoegd. Het wetsvoorstel strekt zich ingevolge het zevende lid van artikel 1 ook uit tot buitenlandse pensioenregelingen.

Het wetsvoorstel betreft, anders dan de leden van de D66-fractie meenden, niet alleen pensioentoezeggingen in een collectieve regeling maar ook individuele pensioentoezeggingen voortvloeiende uit de arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier om regelingen die verband houden met de arbeidsverhouding, terwijl tevens bij wet waarborgen voor deze pensioenregelingen zijn gesteld. Particuliere en lijfrenteverzekeringen vallen niet onder de waarborgen die de Pensioen- en spaarfondsenwet biedt. De waarde van deze verzekeringen is een particulier vermogensbestanddeel, dat bij de boedelscheiding in aanmerking wordt genomen.

Ons antwoord op de vraag van de leden van de fractie van D66 waarom bij de berekening wordt afgeweken van het sinds het pensioenarrest ingeburgerde systeem van verrekening met het nabestaandenpensioen was voor hen niet bevredigend. Zij stellen dat, indien de grondslag van de pensioenverevening nu juist was de gezamenlijke inspanning, dus ook de gezamenlijk opgebrachte pensioenpremie, het nabestaandenpensioen dan toch in de verevening dient te worden begrepen zoals dat nu krachtens het pensioenarrest gebeurt.

Het pensioenarrest heeft een vermogensrechtelijke grondslag. De regeling in dit wetsvoorstel heeft een andere benadering. De formele band met het huwelijksgoederenrecht is losgelaten; wij verwijzen onder andere naar de memorie van toelichting p. 14 en de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer p. 8 en 9. Verdeling van het ouderdomspensioen vindt eerst plaats vanaf de datum van ingang, zoals ook is weergegeven in par. 4.3 en 4.5 van de memorie van toelichting. Er vindt dus geen waardeverrekening plaats, waardoor het nabestaandenpensioen buiten beeld blijft totdat de vereveningsplichtige komt te overlijden. Het ouderdomspensioen – ook het deel van de vereveningsgerechtigde – eindigt dan. Er ontstaat vervolgens aanspraak op een bijzonder nabestaandenpensioen. Het nabestaandenpensioen blijft in deze systematiek buiten de verevening. Het nabestaandenpensioen kan enkel ten goede komen aan de vereveningsgerechtigde.

De vraag van de leden van de VVD-fractie over artikel 12, tweede lid, artikel 69, onder d, Overgangswet nieuw BW en het rechtszekerheidsbeginsel, hebben wij hierboven reeds beantwoord.

Op de vragen van de leden van de SGP-fractie, met de leden van de fracties van RPF en GPV, zijn wij eveneens hierboven reeds ingegaan.

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

De Minister van Binnenlandse Zaken,
E. van Thijn

De Minister van Defensie,
A. L. ter Beek

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Wallage